

HENRIK STANGERUP/ bolden er givet op

»Kosmorama« skifter med dette nummer format. En ny redaktion træder til. Denne forandring sker på et tidspunkt, da det gærer i dansk film. Vi har fået en filmlov, som ikke altid bliver administreret lige fornuftigt og kunstnerisk forsvarligt, men som det ville være ufornuftigt og kunstnerisk uforsvarligt at være foruden. Vi har fået en filmskole, som sikkert ikke vil udklække flere talenter end filmskolerne andre steder i verden gør det – og det er ikke mange – men som, på den ene eller den anden måde, skal være der, som en ramme, som tilholdssted for unge, der et par år foretrækker at få lagt en solid bund af filmkultur fremfor at være ølhentere og gigoloer i en »praktisk« filmverden, der forveksler filmferfaring, hvilket vil sige kunstnerisk erfaring, menneskelig erfaring, med brancherfaring, hvilket vil sige ikke nogen erfaring overhovedet. Vi er langt om længe på vej til at få den af »Kosmorama«s gamle redaktion så længe efterlyste unge filmkritik, der ikke blot lader anmeldelserne optræde som causerende spaltefyld omkring de mondæne teater anmeldelser. Endelig har vi i »mellemgenerationen« fået et par instruktører, der er slået igennem, eller er på vej til det, med selvstændige film, selvstændige og betydelige kunstværker. To af disse film, »Sult« og »Der var engang en krig«, gik som bekendt hjem: tør vi også håbe på, at vi er på vej til at få det nødvendige kvalitetsbevidste publikum?

»Kosmorama«s gamle redaktion er ofte blevet beskyldt for ikke at interessere sig tilstrækkeligt for den danske filmproduktion. Beskyldningen kan dårligt betragtes som andet end en uforbeholden ros: for blot få år siden var der simpelt hen intet det var umagen værd at beskæftige sig med i dansk film. Talentløsheden har vel aldrig været sat i den grad i højsædet som i halvtredserne og i begyndelsen af tresserne. I de udenlandske aviser kan man – når det med lange mellemrum lykkes en dansk film at placere sig internationalt – læse at den danske filmindustri har måttet kæmpe med store vanskeligheder, har »haft svært ved overhove-

det at eksistere«. (Ordene er *Sadouls*). Sandheden er den (sørgelige), at Danmark laver flere film pr. indbygger end henholdsvis Japan, Italien og U. S. A. Sandheden er, at den danske filmindustri trives i bedste velgående, ikke mindst takket være et rørende og ufatteligt taknemmeligt publikum, der tager alt, simpelt hen alt, for gode varer, som hopper i sædet af grin, når *Dirch Passer* stikker hovedet ind foran kameraet og råber »røv og Dannebrog!«, er grædefærdige, når *Lone Hertz* turer den som hele Danmarks allerkæreste bondepige og henrykt tiljubil *Daimi*, når hun promenerer danskerens småborger-ideal af en sund og gæv og brav spejderpige med begge ben på jorden. Oh, denne sygelige danske sundhed! Mælkepop og højt humør. Et nyt angreb på de danske skuespillere? Nej. Men på de instruktører og producenter, der udnytter dem talentløst. *Herman Bang*: »Skuespilleren er budbringer for instruktørens tanker«. (Eller mangel på tanker). Men det kan næppe være anderledes: alle lande har deres folkekomedier, deres tilbedte myter. At sidde i en fransk provinsbiograf og på det vindskæve og jordslåede lærred se en fransk folkekomedie er ikke just en oplevelse, der mærker én for livet. Hvad man derimod kunne forvente, burde forvente, er at der ved siden af den filmproduktion, der har lige så lidt med film at gøre som *Ib Henrik Cavlings* produktion har med litteratur at gøre, vokser en anden verden frem – en verden, der giver plads for det talent, der i filmen ser et sprog, hvorigennem man udtrykker et personligt og engageret syn på virkeligheden, eller om man vil: et sprog som i sig selv bliver virkelighed. Noget tyder på, at en sådan verden i de kommende år kan vokse frem herhjemme. Det er denne verden, der interesserer »Kosmorama«. Det er nu da det gærer, at tiden er inde til at interessere sig lidt mere for det hjemlige, at gøre opmærksom på fornyelsen som måske lurer omkring hjørnet samtidig med, at det gælder om at sige fra, sige fra og atter sige fra overfor alle de film, der i ly af den nye filmlov giver sig ud for at være

fornyende og kunstneriske. »Døm os på kvaliteten af vores vrede,« sagde allerede *André Breton*.

Vi skal ikke i detaljer afsløre, hvad »Kosmorama« vil bringe i de kommende numre, som er under planlægning. Men så meget kan siges: uden at gå på akkord med vores kritiske samvittighed vil vi, gennem interviews, reportager etc. orientere læserne om de af vores instruktører, der forsøger at holde fanen højt og skabe kvalitet. Det er naturligt at lægge for med et stort interview med *Henning Carlsen*, ved siden af *Carl Th. Dreyer*, vort eneste internationale »kort«. Ligeledes uden at gå på akkord og falde for den romantiske fristelse, der består i at overvurdere afdøde filmkunstnere bare fordi de er afdøde vil vi søge at genopdage, hvad genopdages bør: er dansk films historie ikke noget glørværdigt epos, er der dog enkelte navne det er på sin plads at trække frem i lyset samt perioder det er værd at undersøge nærmere. Det er vort håb fremover at kunne bidrage med kapitler til den grundige danske filmhistorie, der aldrig er blevet skrevet, og det er i vores øjne naturligt at lægge for med en artikel om *Poul Henningsen*, der ikke bare lavede »Danmarksfilmen«, men gik med originale ideer til spillefilm: vi takker *Inger Henningsen*, fordi hun har overladt os en del af PHs efterladte filmmateriale. Tradition og nybrud, nybrud og tradition. Kan vi om nogle år gøre status og sige, at vi fra nummer til nummer har følt en mere og mere kvalitetsbevidst dansk film på tænderne samtidig med, at vi har fået fortiden til at følge trop vil vort første mål være nået. Engang i fremtiden vil al polemik måske være overflødig, diskussion det væsentlige, det eneste. Vi ser i ånden en ny generation af instruktører vokse frem, instruktører, hvis værker kræver så megen omtale, at det ikke mere vil være nødvendigt at bruge spalteplads på at sige fra overfor underlødigheden. Vi ser to verdener, der *intet* har med hinanden at gøre fungere side om side – med luft imellem. Engang i fremtiden. Engang langt ud i fremtiden. I Utopia måske. Foreløbig er bolden givet op.